

ESDGS!

**Co-funded by
the European Union**

Sustainable Development Goals in education and in action!
2021-1-CZ01-KA220-HED-000031187

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Ovo je djelo licencirano pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

Studija slučaja

Odgovorni turizam

Studija slučaja – Općina Machico

Ciljevi održivog razvoja i upravljanje teritorijem

Održivi razvoj jedna je od glavnih briga i ciljeva teritorija, budući da je teritorijalna nužnost, kako bi se poboljšala kvaliteta života stanovništva (SDG 9). U regijama čija socio-ekonomska osnova ovisi o turizmu, kao što je slučaj s općinom Machico, studije koje analiziraju procese prostornog planiranja i planiranja s turizmom su neophodne. U Machicu je sve veći broj turista, s različitim razinama kupovne moći, koji su stimulirali tržište turističkog smještaja, što je dovelo do njegove diversifikacije, proširujući povećanje ponude lokalnog smještaja. Lokalni smještaj (LS) pojavljuje se kao nova prilika za poboljšanje baštine, krajolika i kulture, te bi ga trebalo proširiti iz perspektive lokalne inicijative, upravljanja i lokalne kontrole (SDG 8 i 9) (Vijeće Europe, 2022.).

Utjecaj LS-a na održivi razvoj općine Machico

Utjecaj koji LS ima na održivi razvoj općine Machico, s općim ciljem evaluacije priznanja od strane domaćeg stanovništva (SDG 11).

Tema se razvija oko turizma, budući da igra vrlo važnu ulogu u svjetskom gospodarstvu, pošto je postao snažan katalizator gospodarskog razvoja (Rodríguez-Anton, et al., 2012.) i, kao takav, shvaćen je kao vitalni instrument za održivi razvoj bilo kojeg teritorija. Turizam, kada je dobro planiran, pozitivno pridonosi stvaranju radnih mjesta i zaštiti okoliša, no njegov rast može imati negativne posljedice za društvo i okoliš (Mihalić, 2000). Turistička potrošnja resursa kao što su energija, pitka voda, tlo i hrana sve je intenzivnija te se udvostručuje u 25-45 godina (Gossling & Peeters, 2015.).

Organizacija ovog dokumenta bit će provedena u dva diferencirana dijela. Prvi će se usredotočiti na teorijski okvir teme, gdje će se provesti opća analiza teritorija Machica, njegove demografije, turističkog sektora i prijedloga održivog razvoja s u vezi s LS u Machicu, a drugi će se baviti terenskim istraživanjem, uključujući upitnike provedene među lokalnim stanovništvom. Na kraju su prikazani rezultati i zaključci vezani uz ovu temu.

Općina Machico

Razvojni okvir – teritorij, demografija i turizam

Općina Machico nalazi se na najzapadnijem dijelu otoka, proteže se od mora do sjevernih planina i završava u Ponta de São Lourenço, s ukupnom površinom od 68,31 km². Ograničen je na jugozapadu općinom Santa Cruz, na zapadu Funchalom kroz mali pojas sjeverno od Santa Cruzu i na sjeverozapadu Santanom. Ima pet župa: Porto da Cruz, Caniçal, Machico, Santo António da Serra i Água de Pena (Wikipédia, 2021.).

Broj stanovnika općine Machico opadao je između 2009. i 2020. (-9,2%). Prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku (INE), u 2020. godini rezidentno stanovništvo je činilo oko 19.926 stanovnika (PORDATA. 2021.). S oko 287 stanovnika po km², općina Machico ima četvrtu najveću gustoću naseljenosti u autonomnoj regiji Madeira (PORDATA. 2021a).

Što se tiče turizma, općina Machico ima veliki potencijal. Međutim, prema podacima INE-a, općina zaostaje u turističkom razvoju. Godine 2020. u općini Machico bilo je 13 turističkih smještaja, 9 manje nego 2019. Prema podacima koji se nalaze na adresi Turismo de Portugal u 2021. postoji samo 9 turističkih smještaja, od kojih su 7 hoteli, ostali su iz tipa Agroturizam i Seoska kuća. To uključuje oko 407 soba što odgovara ukupnom broju kreveta od 813 (PORDATA. 2021b).

Što se tiče gospodarske aktivnosti u Machicu, prema studiji prisutnoj u Planu lokalnog razvoja, koju je zatražilo Udruženje narodnih domova Madeire (engl. Association of People's Houses of Madeira,), u svim općinama prisutnim u studiji, terciarni sektor, gdje je uključen i turizam, ima

veću težinu za lokalna gospodarstva, s izuzetkom općine Machico. Gubitak stanovništva, povezan sa smanjenjem turizma u općini, znači da Machico trenutno ima neto stopu popunjenosti kreveta (engl. Net Bed Occupancy Rate- NBOR) od samo 13,3%, što je najniža stopa u RAM-u (PODERAM, 2020.). Unatoč ovom smanjenju broja turističkih poduzeća, suprotno je vrijedilo za LS, koji se u Machicu povećavao iz godine u godinu. Trenutačno, Općina ima oko 142 evidencije LS prema podacima portugalskog turizma, raspoređenih u 5 župa Općine, gdje se 54% tih AL nalazi u župi Machico. Ova 142 zapisa sadrže ukupno 320 soba što odgovara ukupnom broju kreveta od 460. U općini Machico, AL predstavlja oko 44% od ukupno dostupnih soba i 36% od ukupno dostupnih kreveta (PORDATA. 2021b).

Kroz ove podatke, važnost LS-a u općini Machico potvrđena je kao prilika za otvaranje radnih mjesta, revitalizaciju lokalnog gospodarstva i posljedični razvoj komplementarnih usluga aktivnostima kao što su tradicionalna trgovina, obrtništvo ili gastronomija, pa čak i papirnati LS-ski odlučujući čimbenik u urbanoj obnovi i opstanku malih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava, uglavnom su u unutarnjim područjima župa i na sjevernoj obali, za razliku od opcija za turističke nekretnine sa središtem u Machicu. Ovaj sektor se, kao i svaki drugi, predstavlja s prednostima i nedostacima za stanovništvo i LS nije iznimka, sada pogledajte što različiti autori kažu o ovom pitanju, u različitim studijama (SDG 8, 9 e 11) (Ujedinjeni narodi, 2022.)

Ekonomske koristi od turizma za stanovništvo (Fredline & Faulkner, 2000; Waitt, 2003; Kim & Petrick, 2005), upućuju na ekonomski razvoj u zajednicama kao rezultat povećanja prihoda od poreza ili otvaranja radnih mjesta. Ritchie (1984.) ističe doprinos turizma stvaranju i promicanju ulaganja i posljedičnom povećanju komercijalnih aktivnosti kao relevantnu korist za primajuće zajednice. Sebastian i RajagopaLSn (2009) smatraju turizam instrumentom koji omogućuje poboljšanje životnih uvjeta stanovnika i to kroz razvoj infrastrukture i usluga, koje služe ne samo turistima, već i lokalnim stanovnicima (Sharma, Dyer, Carter & Gursoy, 2008; Andereck, Valentine, Knoof & Vogt, 2005). Ritchie (1984.) i Hall (1992.) identificirali su druge pozitivne utjecaje povezane s turizmom, poput jačanja identiteta zajednice, tradicije i vrijednosti te povećanja sudjelovanja zajednice. Konačno, Stein i Anderson (1999) istaknuli su doprinos turizma u smislu društvene kohezije, veće razmjene ideja i povećanog znanja o kulturi regija. Negativni učinci prema Korci (1998) su povećanje troškova nekretnina (zemljišta i kuća), također Brida, Osti i Faccioli (2011) došli su do istog zaključka o utjecaju turizma na ovoj razini u zajednici Folgaria u Italiji. Diagne (2004) analizirao je raspad društvene strukture uzrokovan turizmom u Petite Coteu u Senegal, gdje su dominantnu poziciju u društvu starijih muških vođa zamijenili mladi poduzetnici s financijskim resursima koji su počeli imati ulogu odlučivanja u proces donošenja odluka o poslovima zajednice. Tada se javlja intrinzična potreba za upravljanjem ovim sukobom interesa između različitih zainteresiranih strana.

Održivi razvoj općine

Gradsko vijeće Machica igrat će temeljnu ulogu u održivom razvoju općine, u kombinaciji s lokalnim smještajem, gdje će stvaranje područja s turističkom namjenom (engl. Areas with a Tourist Purpose- ATV) morati biti početna točka. ATV će omogućiti valorizaciju turističkih resursa Machica, kroz razgraničenje strateških područja teritorija posvećenog turizmu koji daje prioritet održivosti, sastavljajući operativne jedinice koje će se programirati u okviru provedbe novog Glavnog plana općine Machico (engl. Machio Municipal Master Plan- MMMP). Ovi ATV će također omogućiti određenu kontrolu nad širenjem LS-a u Machicu. Evolucija i širenje LS-a u glavnim svjetskim gradovima i usvajanje reaktivnih mjera kojima je svaki od tih gradova nastojao obuzdati širenje LS-a i platformi koje ih reklamiraju izazvali su određene rasprave, što je potvrdilo nekoliko autora koji ističu da Društveno nezadovoljstvo pokreta LS zabilježeno u gradovima uglavnom je povezano s gubitkom trajne stambene kvote, povećanjem stanarina, sukobima koji proizlaze iz odnosa između lokalne zajednice i turista, među mnogim drugim negativnim vanjskim čimbenicima kao što su buka, gužva ili gubitak identiteta (Freytag i Bauder, 2018; Martins, 2018; McKinsey&Company, 2017; Novy, 2018; Pereira, 2018; Sanyal i Ferreri, 2018). Stoga se predlaže najmanje šest ATV-a prema disperziji LS-a u općini Machico.

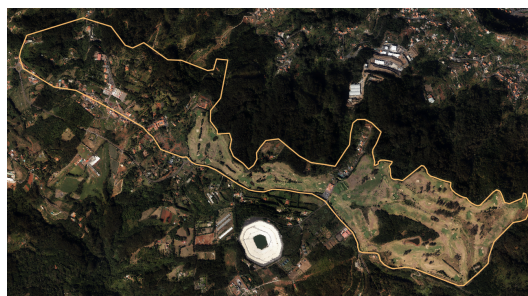
Prvi ATV biti će napravljen u župi Machico. Ovaj ATV mora obuhvatiti barem područje urbane rehabilitacije Machico (engl. Urban Rehabilitation Area of Machio- URAM) i luku za rekreaciju (engl. Port of Recreation), dajući prioritet LS i rezidencijalnom turizmu (Slika 1). Ovaj ATV bit će jedan od najvažnijih za općinu budući da je LS napravio revoluciju u razvoju gradova, predstavljajući nekoliko prednosti za urbanu obnovu. Povećanje privatnih ulaganja u LS omogućilo je revitalizaciju područja s većim turističkim pritiskom, jer je istovremeno sa sanacijom zgrada koje su pokazivale znakove degradacije pridonijelo povećanju komercijalnih objekata koji su prethodno bili napušteni.

Drugi ATV, u župi Santo António da Serra, obuhvatio bi golf teren i obližnja područja, naime područje Fonte Velha i područje Quinta do Major (LS i ruralni turizam) (Slika 2). To su područja koja pokazuju određenu dezertifikaciju, gdje su vidljive mnoge izolirane kuće bez sanitarne mreže.

Slika 1: ATV – Urbano rehabilitacijsko područje Machico (engl. Urban Rehabilitation Area of Machio URAM) i luka za rekreaciju (engl. Port of Recreation)

Slika 2: ATV – Župa Santo António da Serra (Golf teren i obližnja područja)

Izvor: autor, koristeći QGIS, 2020

Treći i četvrti ATV su u župi Porto da Cruz, u zoni Portela (LS i ruralni turizam) i u zoni Terra Baptista (LS i ruralni turizam) (Slika 3). To su područja koja pokazuju određenu dezertifikaciju, s nekim praznim zgradama kojima je potrebna obnova, gdje su vidljive mnoge izolirane kuće bez sanitarne mreže.

Slika 3: ATV – župa Porto da Cruz (zona Portela i zona Terra Baptista)

Izvor: autor, koristeći QGIS, 2020

Dva posljednja ATV-a smještena su u župi Caniçal, peti ATV koji pokriva cijelu zonu Ribeira do Natal, uz more (LS i nautički turizam – plaža) i šesti ATV koji pokriva sjevernu obalu Caniçala (LS i nautički turizam Nature) (Slika 4). Obje situacije bile bi idealne za promicanje novogradnje.

Slika 4: ATV – župa Caniçal (zona Ribeira do Natal i sjeverna obala Caniçala)

Izvor: autor, koristeći QGIS, 2020

Metodologija istraživanja

Metodologija istraživanja temelji se na temeljnom pitanju: kako LS može vrednovati održivi razvoj u općini? Prema Pintu (2015.), istraživanje posljedica urbanog turizma razvijeno je kroz dvije vrste studija: kvantitativne studije, koje se obično odnose na ekonomske i fizičke učinke, i studije percepcija i reakcija stanovnika. Na taj je način definirana analiza LS u Machicu koja je imala za cilj: a) produbiti bolje razumijevanje teme LS u Machicu i b) prikupiti mišljenja različitih dionika. Dionici su uglavnom bili stanovnici različitih župa Machica (deset ljudi iz svake župe). Postojalo je više načina kontaktiranja sugovornika, a prethodno je objašnjena svrha cijelog procesa.

Zaključci

Nakon ispitivanja metodologije istraživanja, sažeti su glavni rezultati:

- Oko 65% ispitanika smatra da je implementacija ATV relevantna kao sredstvo "kontrole" LS u općini.
- Također se spominje da 80% predlaže druga područja kao što je Santo António da Serra, u središnjem području Ribeira de Machico, budući da postoji veliki broj praznih zgrada i centar Porto da Cruz, budući da postoji URA za tu župu.
- Što se tiče svakog ATV-a, onaj s najvećim brojem glasova je prvi ATV, koji se nalazi u Machicu, s oko 50% glasova.

Stoga smo počeli shvaćati percepcije stanovništva koje živi u Machicu o doprinosu LS-a održivom razvoju ove općine, pri čemu je optimizam ispitanika evidentan, a većina prepoznaje relevantne utjecaje koji proizlaze iz ove aktivnosti. Rezultati nam omogućuju da potvrdimo odlučujuću ulogu LS-a u lokalnom gospodarstvu, u obnovi i opstanku malih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava te u očuvanju i unapređenju bogatstva prirodnih, kulturnih i povijesnih resursa.

Moglo se zaključiti da stanovništvo prepoznaje ekonomske prednosti, kao što je poboljšanje lokalnog gospodarstva općenito, otvaranje radnih mjesta, društvene prednosti kao što su interakcija s drugim ljudima i različitim kulturama te dinamiziranje regije i poboljšanje životnih uvjeta u regiji, opće populacije i okolišnih prednosti, u valorizaciji i zaštiti okoliša i zelenih površina (SDG 8, 9 i 11). Ovo istraživanje također nam omogućuje da identificiramo važnost ovog dionika u smislu vrednovanja i pridržavanja LS-a i njegovog doprinosa održivom razvoju općine Machico. Budući da se turistički razvoj u općini smanjuje, LS postaje relevantan za poticanje turizma i stoga postoji potreba za budućim studijama za produblivanje istraživanja na ovu temu, posebno u pogledu drugih mogućih dobrih odnosa između LS-a i poduzetništva, te LS-a i društvenog kapitala (SDG 17).

Izvori

- Andereck, K. L.; Valentine, K. M.; Knoof, R. C.; Vogt, C. A. 2005. Residents' perceptions of community tourism impacts, *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076.
- Brida, J. G.; Osti, L.; Faccioli, M. 2011. Residents' perception and attitudes towards tourism impacts: A case study of the small rural community of Folgaria (Trentino-Italy, *Benchmarking: An International Journal*, 18(3), 359-385.
- Council of Europe. (2022). *Home*. Council of Europe Contribution to the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development Goals. Pristup 14 April 2022, Dostupno na <https://www.coe.int/en/web/un-agenda-2030/home?desktop=true>
- Diagne, A. 2004. Tourism Development and its impacts in the Senegalese Petite Cote: A geographical case study in Centre-Periphery Realltions, *Tourism Geographies*, 6(4), 472-492.
- Fredline, E.; Faulkner, B. 2000. Host community reactions: a cluster analysis, *Annals of Tourism Research*, 27(3), 763-784.
- Freytag, T., & Bauder, M. 2018. Bottom-up touristification and urban transformations in Paris. *Tourism Geographies*, 20(3), 443-460. <https://doi.org/10.1080/14616688.2018.1454504>.
- Gossling, S., & Peeters, P.M. 2015. Assessing tourism's global environmental impact 1900-2050. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(5), 639-659.
- Hall, C. 1992. *Hallmark Tourist Events: Impacts: Management and PLSnning*, Chichester: John Wiley. <https://doi.org/http://doi.org/10.5281/zenodo.1247519>.
- Kim, S. S.; Petrick, J. F. 2005. Residents' perceptions on impacts of the FIFA 2002 World Cup: The case of Seoul as a host city, *Tourism Management*, 26(5), 25-38.
- Korca, P. 1998. Resident perceptions of tourism in a resort town, *Leisure Science*, 20(3), 193-212.
- Martins, M. 2018. Tourism PLSnning and Tourismphobia: An Analysis of the Strategic Tourism PLSn of Barcelona 2010-2015. *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, 4(1), 3-7.
- McKinsey&Company. 2017. *Coping with success: managing overcrowding in tourism destinations*. Obtido de <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/policy-research/coping-with-success---managing-overcrowding-in-tourism-destinations-2017.pdf?LS=en>.
- Mihalič, T. 2000. Environmental management of a tourist destination. A factor of tourism competitiveness. *Tourism Management*, 21, 65-78.
- Novy, J. 2018. «Destination» Berlin revisited: From (new) tourism towards a pentagon of mobility and pLSce consumption. *Tourism Geographies*, 20(3), 418-442. <https://doi.org/10.1080/14616688.2017.1357142>.
- Pereira, M. 2018. Financeirização na cidade: como gerir necessidades locais e interesses dos mercados globais? TPU: Território, PLSneamento e Urbanismo: teoria e prática, (1), 127-138. Obtido de <http://revistas.ua.pt/index.php/tpu/article/view/6254/4826>.
- Pinto, H. 2015. A cidade e o turismo: o urbano como produto turístico, 1-14. Obtido de <https://www.researchgate.net/publication/24046590>.
- PODERAM 2020. *Estratégia local de desenvolvimento (ELD) para o período de 2014-2020*. Obtido a 1 de outubro de 2021, de https://proderam2020.madeira.gov.pt/images/noticias/2016/Desenvolvimento_Local_-_GAL/ELD_ACAPORAMA_26574.pdf.
- PORDATA. 2021. *População residente no município de Machico*. Obtido a 1 de outubro de 2021, de <https://www.pordata.pt/Municipios>.
- PORDATA. 2021a. *Número médio de indivíduos por km2*. Obtido a 1 de outubro de 2021, de <https://www.pordata.pt/Municipios>.
- PORDATA. 2021b. *Empreendimentos turísticos no município de Machico*. Obtido a 1 de outubro de 2021, de <https://www.pordata.pt/Municipios>.

- Ritchie, J. 1984. Assessing the impact of hallmark events: conceptual and research issues, *Journal of Travel Research*, 23(1), 2-11.
- Rodríguez-Anton, J. M., Alonso-Almeida, M. M., Celemín, M. S., & Rubio, L. 2012. Use of different sustainability management systems in the hospitality industry. The case of Spanish hotels. *Journal of Cleaner Production*, 22(1), 76-84.
- Sanyal, R., & Ferreri, M. 2018. Platform economies and urban planning: Airbnb and regulated deregulation in London. *LSE Research Online*, 1-18. <https://doi.org/10.1177/0042098017751982>.
- Sebastian, L. M.; Rajagopalan, P. 2009. Socio-cultural transformations through tourism: a comparison of residents' perspectives at two destinations in Kerala, India, *Journal of Tourism and Cultural Change*, 7(1), 5-21.
- Sharma, B.; Dyer, P.; Carter, J.; Gursoy, D. 2008. Exploring residents' perceptions of the social impacts of tourism on the Sunshine Coast, Australia, *International Journal of Hospitality and Tourism Administration*, 9(3), 288-311.
- Stein, T.; Anderson, D. 1999. Community Benefits Summary: Ithasca and Tettegouche State Parks, Final Report. St. Paul MN: Department of Forest Resources, University of Minnesota.
- United Nations. (2022). *The Sustainable Development Goals Report 2022*. New York: United Nations Publications. Pristup 16 November 2022, Dostupno na <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>.
- Waitt, G. 2003. Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 194-215.
- Wikipédia. 2021. Município de Machico e respetivas freguesias. Obtido a 1 de outubro de 2021, de https://pt.wikipedia.org/wiki/Machico#/media/Ficheiro:Machico_freguesias.svg.